

ENQUESTA TEMPORERS/ES D'HIVERN 2025/26

Treball, habitatge i xarxes.

**Resum
executiu**

Lluc Sasplugas Vázquez
Investigador Principal – Independent

Carla Guillot Serra
Investigadora – Grup de Sociologia

Joan R. Micó Ibáñez
Coordinador – Grup de Sociologia

Des de la modernització d'Andorra durant la segona meitat del segle XX, el turisme ha sigut l'engranatge clau pel creixement de l'economia i la població. Aquest, de diverses maneres, ha fet modular la demanda de mà d'obra i la migració que comportava. Una de les figures més importants és la del temporer/a – migrants amb permís de treball delimitat a una temporada. Això no obstant, no disposem de dades oficials per millor comprendre la seva situació. Aquesta enquesta ha pretès quantificar les condicions de treball i habitatge i també les xarxes relacionals dels temporers/es.

Índex:

Introducció

Breu presentació de l'objecte i metodologia de l'enquesta

p. 1

L'esquema migratori i perfil sociodemogràfic del temporer

Evolució, raó jurídica i perfil

p. 2

Treball

Ocupació, segmentació i remuneració

p. 3

Habitatge

Característiques, condicions i preu

p. 7

El procés migratori i la seva inserció xarxes

Arribada, recursos i prospectiva

p. 9

Conclusions

p. 11

Revisió de les principals troballes i implicacions de la recerca.

Una argumentació més detallada, així com molts resultats obviats en aquest document, es troben a l'informe complet, a l'apartat d'estudis temàtics de sociologia.ad.

Andorra Recerca +
Innovació

Web: <https://ari.ad/>

Contacte: info@ari.ad

1. Introducció¹

Des de la modernització d'Andorra durant la segona meitat del segle XX, el turisme i més generalment les economies de servei, han sigut l'engranatge clau pel creixement de l'economia i la població (Grup de Sociologia, 2023; Lluelles, 2010; Lluelles & Garcia, 2018). Aquest, de diverses maneres, ha fet modular la demanda de mà d'obra i la migració que comportava. Una de les figures més importants és la del *temporer/a* – «l'estranger que sol·licita i obté una autorització d'immigració temporal està autoritzat a treballar i residir temporalment al Principat d'Andorra» (LQI 9/2012).

L'hivern d'enguany (2025-2026) s'han atorgat uns **5.031 permisos**, tot i que amb el procés de contractació i la incertesa de la implantació del sistema *Entry/Exit* a l'espai Schengen hi ha hagut una certa *massa flotant*. Tot i suposar un 5,64% respecte població total (a desembre de 2025) i ser claus per l'economia d'Andorra, per qüestions tècniques **no entren a les mostres nacionals de les enquestes que ens permeten conèixer les característiques sociodemogràfiques del país**.

Aquesta enquesta ha tingut per objectiu obtenir una mostra representativa dels temporers d'hivern segons les dimensions més «importantes» de l'òptica que venim de presentar: el treball i l'habitatge. Pel disseny del mostratge, però també per l'interès sociològic, també s'ha fet un especial incís en les xarxes relacionals.

Resum de les troballes:

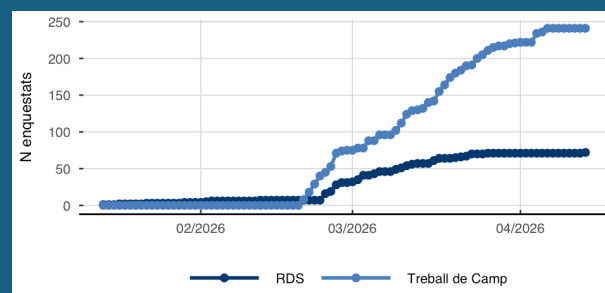
Essent una forta iniciativa institucional i empresarial del Principat, l'esquema migratori de temporada ofereix una mà d'obra menys costosa, reemplaçable i mòbil. Els principals resultats apunten a un mercat laboral segmentat i amb penalitzacions salarials; també preus, condicions i localitzacions dels habitatges on s'allotgen. Aquestes relacions socials (capital-treball i rendista-llogater) interactuen i es combinen entre si, com per exemple la meitat dels temporers depenen del seu treball per allotjar-se, i la combinació entre diferents treballs i habitatge porten a capacitats diferenciades d'estalvi entre els temporers/es.

Els temporers/es estan sotmesos a processos estructuralment similars, però revelen una certa heterogeneïtat entre si, en part per les relacions socials on s'insereixen (i els recursos relacionals que poden mobilitzar) com també els recursos institucionals i institucionalitzats (com l'ajut dels contractants). Ho analitzem distingint entre el que anomenem «migrants circulars i/o consolidats», que tendeixen a ser repetidors i accepten un estil de vida circular, tenen més accés a recursos institucionals i relacionals locals; «novells amb pressió residencial» que han pogut esquivar l'expulsió tot i pagar habitatges cars i tenir febles recursos dins del país (sovint perquè els guanyen durant l'estada); i «exploratoris», que a diferència dels anteriors, tot i arribar desprevinguts, arriben a integrar-se en el circuit.

Tot i aquesta heterogeneïtat entre migrants, tots –com classe–estan subjectes a dinàmiques i efectes comuns, a causa de la posició desavantajosa que juguen a l'estructura social d'Andorra.

Mostratge i ponderació de l'Enquesta Temporers/es (ET):

Distribuïda per treball de camp (al carrer i centres de treball) i xarxes (cadena d'enquestats amb incentius a reclutar), seguint la metodologia Respondent Driven Sampling (RDS)². A partir de les dades del mostratge i els registres migratoris s'ha ponderat els enquestats per obtenir una mostra representativa de 313 enquestats, per corregir biaixos i arribar a la «població oculta».

Més informació sobre la ponderació als annexos de l'informe complet. També s'han dut a terme grups de discussió, s'ha comptat amb les contribucions del treball qualitatiu de Álvarez et al. (2008) i s'ha comparat amb diversos elements de literatura científica (teòrica i empírica, de la sociologia, la demografia i l'economia).

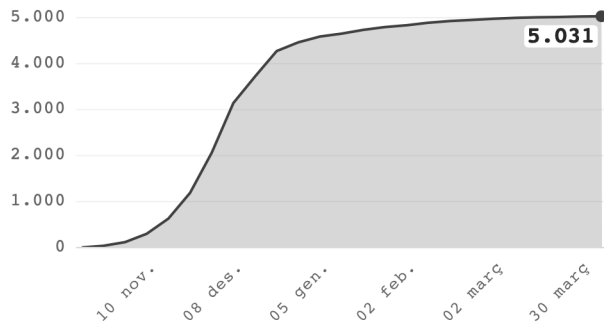
¹ Aprofito per agrair a Andorra Recerca i Innovació – especialment a l'equip d'enquestadores, la Carla i el Joan – per fer-me confiança i recolzar-me en les diferents fases d'aquest projecte. També la col·laboració del departament d'Estadística

cedint-me les dades dels registres migratoris i l'Enquesta de Condicions de Vida. Qualsevol error de càlcul, de les nostres dades, o les d'Estadística, és meu – Lluc.

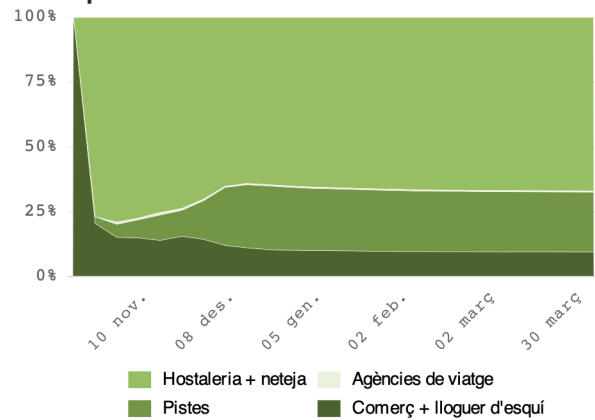
² (Górny & Salamońska, 2022; Heckathorn, 1997).

2. L'esquema migratori i perfil sociodemogràfic del temporer

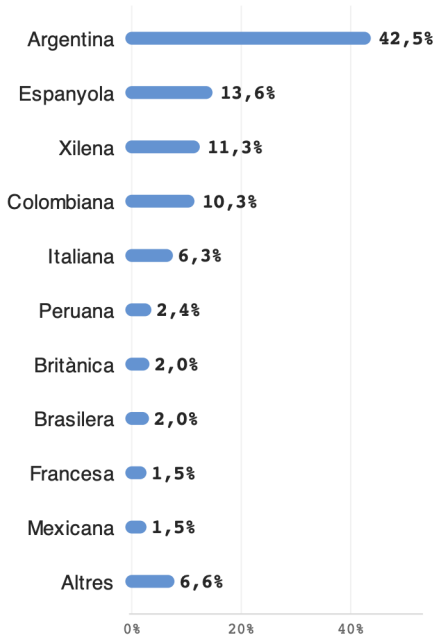
Efectius acumulats

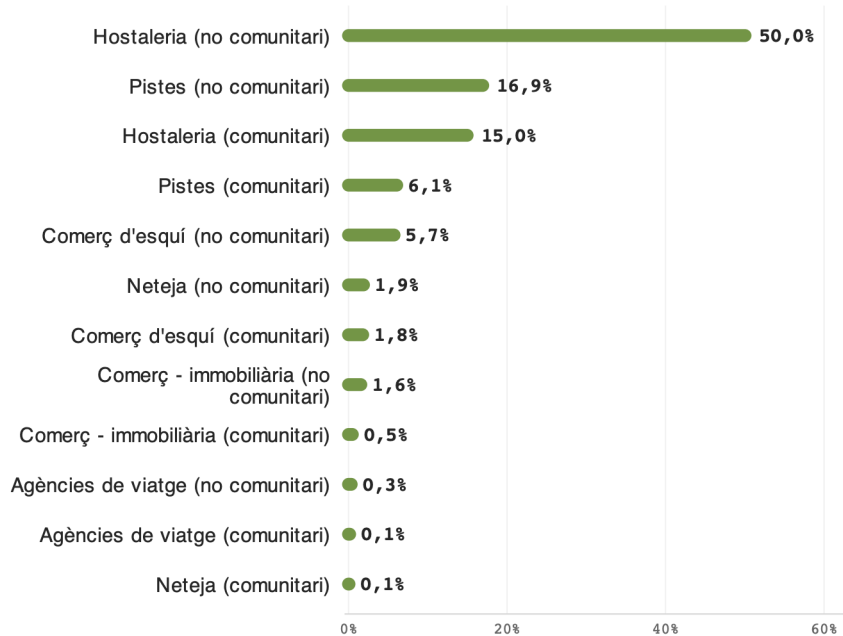
Stock per sector

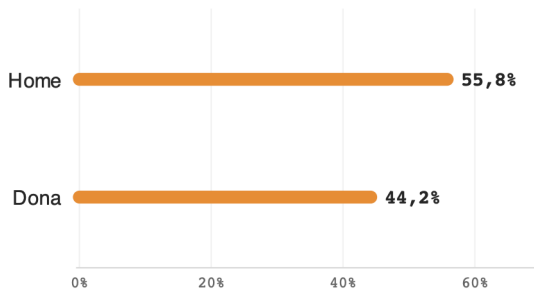
Nacionalitat

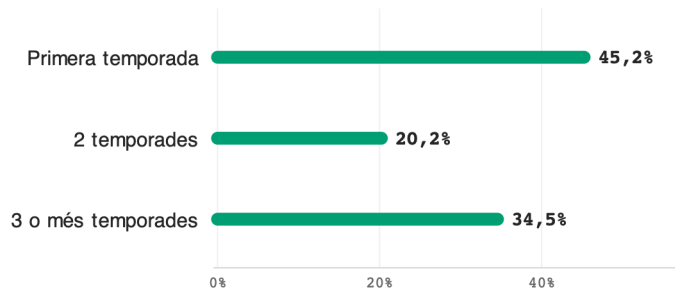
Quota

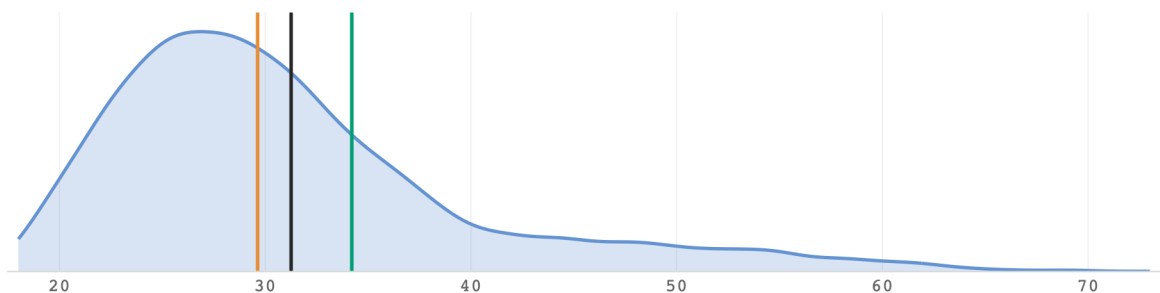
Gènere

Repetició

Distribució d'edat

El·laboració pròpia a partir de les dades dels registres migratoris.

| Total
 | Primera temporada
 | 3 o més temporades

A partir de la dècada de 1980, algunes unes desenes de treballadors (principalment argentins) venien a fer la temporada de neu – als que se sumaven altres migrants que transitaven, a vegades temporalment, el país. Més endavant, va començar a augmentar el nombre fins al canvi de segle on es va consolidar jurídicament i econòmicament, i augmentar el flux; coincidint amb la crisi del corralito (Álvarez et al., 2008). També es van anar diversificant els orígens, amb nascuts de diversos països principalment d'Amèrica Llatina. Així com es va diversificar el tipus de feina que feien, estenent-se a altres treballs relacionats sempre amb el turisme. Actualment, és un esquema migratori molt més reglat, una de les principals iniciatives polítiques i econòmiques del Principat, regida per la Llei Qualificada d'Immigració (2012), que a partir de reglaments obliga a obrir diverses quotes anuals. Troba el seu homòleg, amb un contingent més reduït, a l'estiu.

Consonant amb el creixement demogràfic d'Andorra, empès per l'acumulació de capital (el creixement econòmic), els contingents de treballadors temporals han anat augmentant. Els darrers deu anys els contingents totals de temporada d'hivern s'han situat entre 4.000 i 6.000 temporers, excepte al confinament. La decisió del contingent sol ser contenciosa; entre patronal, Govern i sindicats, es defineixen quotes significativament grans que s'acostumen a ampliar fins al màxim establert del 30%. Dels 5.031 temporers d'enguany, 55,8% dels quals homes, afegits a un nombre inquantificable de «visitants» que no han accedit al permís (i doncs segurament no han treballat). Amb una mitjana de 31 anys, es distribueixen en 12 quotes expressades en el primer gràfic.

Sistema de quotes

Pel que fa a les quotes, es defineixen segons el sector econòmic i la nacionalitat; comunitària, és a dir de la Unió Europea, o extracomunitària. Doncs, cada permís atorgat correspon a un treball, limitant la mobilitat entre treballs de diferent natura i sector. Per obtenir el permís –entrar en una quota– cal disposar d'un contracte laboral, acreditar un allotjament amb un certificat, presentar els antecedents penals dels països d'origen i residència degudament postil·lats i superar la revisió mèdica; en el cas dels treballadors

extracomunitaris, també s'exigeixen dos anys d'experiència laboral acreditada en l'ocupació corresponent, fins i tot en feines no qualificades (Reglament del Servei d'Immigració, Principat d'Andorra, 2025).

Els no comunitaris són majoria, amb els argentins, xilens i colombians com els principals països d'origen. La nacionalitat espanyola i sobretot la italiana són de comunitaris que sovint han nascut als mateixos països d'Amèrica Llatina mencionats, tot i que hi ha sempre una proporció d'uropeus, principalment de zones properes a Andorra, que fa temporada. Testimonis trobats durant el treball de camp així com el treball d'Álvarez et al. (2008) mencionen que és més fàcil entrar dins de les quotes si es posseeix una nacionalitat comunitària. De fet, l'aplicació de l'Entry/Exit a l'espai Schengen sembla haver fet augmentar la proporció de comunitaris, principalment degut a poder tenir el permís en regla abans d'ingressar a Andorra.

Un cop obtingut, el permís delimita els drets juridicopolítics de l'estranger durant la seva estada al Principat. Com altres programes de *guestworker*³, el permís recolza sobre la possibilitat de disposar d'una mà d'obra temporal, fàcilment reemplaçable i circulatòria, sense pagar costos ni externalitats en altres moments de l'any. A més, l'autorització limita les possibilitats de treball a una activitat laboral i un sector econòmic concrets, disminuint el poder de negociació dels treballadors; de per si força dèbil a causa del segment del mercat al qual accedeixen. Davant la preocupació per l'establiment dels temporers, la resposta política ha sigut «securitzar» el règim migratori, augmentant els requisits per obtenir permisos més estables i limitant la seva adquisició en cas d'infraccions.

3. Treball

El treball és la principal dimensió que estructura la mobilitat geogràfica dels temporers/es. 95,7% de la nostra mostra treballa actualment, amb un 3,9% que no està treballant actualment, però ja ha treballat a Andorra durant aquesta temporada⁴ i 3 casos (0,4%) que encara no han treballat. Aquesta mostra té un biaix de selecció migratòria, és a dir que qui no ha resistit a Andorra fins a almenys mitjans de gener per

³ Treballador convidat en anglès, concepte usat per designar diferents programes de treball temporal promocionats principalment a països en creixement econòmic d'Europa i als Estats Units, després de la Segona Guerra Mundial.

⁴ Principalment per marxar voluntàriament del treball i especialment per situacions indignes.

una falta de treball o permís, no s'ha pogut capturar i, per tant, tampoc quantificar.

El permís atorgat a cada temporer/a, més enllà de dependre de quotes definides segons el sector, està lligat a una ocupació concreta a través de la Classificació Nacional d'Ocupacions. A partir d'aquesta classificació es vincula el permís a un exercici laboral concret, portant a un *model de mobilitat restringida*. Això no implica quedar vinculat a una mateixa empresa durant tota la temporada, ja que es pot canviar d'ocupador, però sí que restringeix la mobilitat entre ocupacions i sectors econòmics, subjecta a les quotes disponibles i als requisits d'una nova autorització.

Tot i disposar de les dades de la CNO dels registres migratoris, ens ha semblat més convenient agrupar les ocupacions a partir de preguntes obertes, aquesta és una versió lleugerament resumida de la present a l'informe complet.

Ocupació	%	Descripció
Monitor d'esquí / activitats	9%	Monitors i instructors d'esquí o snowboard i personal de guiatge, ensenyament i supervisió d'activitats recreatives o turístiques de neu.
Pister-socorrista	2%	Personal de seguretat, vigilància, socors i assistència a les pistes.
Remuntador / conductor d'instal·lacions	11%	Personal de conducció, explotació i funcionament de remuntadors i instal·lacions mecàniques.
Cuina i restauració	43%	Cuiners, ajudants de cuina, cambrers, baristes, bàrmans, responsables de sala, rentacopes i algun xef.
Guixeta i lloguer d'esquí	9%	Personal de venda de forfets i classes, atenció a les guixetes i lloguer, preparació i gestió de material d'esquí o snowboard.
Recepció i neteja	22%	Personal de recepció, reserves i atenció als clients d'allotjaments, així com de neteja d'habitacions, zones comunes i altres instal·lacions.
Dependent de comerç	2%	Personal de venda, caixa, reposició i atenció al públic en comerços i botigues.
Altres	2%	Ocupacions poc freqüents o descripcions insuficients per assignar-les a una categoria concreta.

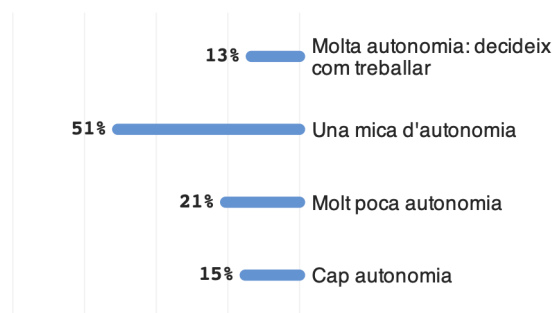
El treball dels temporers/es, per empresa política d'obrir quotes per treballs concrets, es concentren en ocupacions no qualificades o semi-especialitzades. En incorporar-se al mercat laboral andorrà ho fan al que es pot anomenar «segment

secundari», principal destí laboral dels migrants a Andorra (Centre de Recerca Sociològica, 2018; Grup de Sociologia, 2023). Quasi sense representació sindical ni política, tenen un poder de negociació molt feble, especialment la fracció temporer/a, on la principal opció disponible és la sortida: renunciar a la temporada.

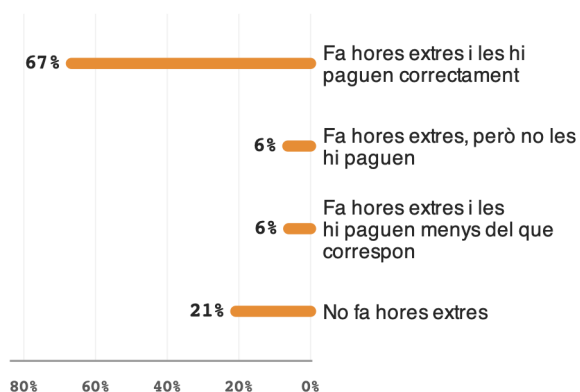
Condicions de treball

La segmentació té la seva expressió en dues categories pròpies de l'anàlisi de classe: l'autonomia sobre el treball i el control (supervisió). Només una minoria decideix plenament com treballar (només un 13% tenen plena autonomia), i encara menys temporer/es tenen persones a càrrec (només un 2%, ja que són posicions més ben pagades normalment reservades a treballadors estables). Menys autonomia està relacionat amb menys supervisió (amb professions com la neteja); hi ha un gran gruix de molt poca i una mica d'autonomia sense supervisió (el cas dels remuntadors, cambrers, recepcionistes); com també professions que gaudeixen més autonomia (com xef/cuiner i el lloguer d'esquí). En el treball qualitatiu s'han detectat que les formes de responsabilitat informal no sempre són reconegudes.

Autonomia percebuda

Hores extraordinàries

Una altra qüestió de les condicions de treball n'és la intensitat, concretament les hores de treball. Per context, tot i que ha sigut proposat per la patronal

(CEA), els temporers/es no tenen dret a estar empleats per diversos ocupadors a l'hora.

4 de cada 5 temporers fa hores extres, molt per sobre que la població general, en la gran majoria pagades legalment, però amb un significatiu 12% que o bé no els paguen o paguen menys del que correspondria. Segons la nostra mostra, els monitors d'esquí destaquen per menys hores extres que la resta –tot i que relaten encadenar moltes classes seguides–, mentre que els cuiners i el personal de neteja les cobren correctament; en canvi, els ajudants de cuina, cambrers i rentacopes declaren a les enquestes tenir més situacions d'hores extres impagades o remunerades per sota del que correspon. La idea d'una població «predisposada a migrar temporalment», es fa a partir d'un cert component relativament *consentit*, que ressona en una pràctica del *què s'ha de fer* perquè *surti a compte* l'esforç migratori.

«Si no haces horas extras, es muy difícil ahorrar acá. Y, más allá de todo, uno viene de temporero. También la idea es justamente esa: en poco tiempo poder ahorrar un dinero»

Remuneració

Tornarem més endavant a l'estalvi –una de les motivacions principals de la temporada–, però primer cal presentar, almenys, la remuneració amb el que es pot fer. El salari medià mensual es troba al voltant del mínim⁵: 1.525€ nets (és a dir el 50% dels temporers/es cobren aquest salari o menys).

Mitjana	Mediana	P25	P75	Gini
1.604	1.525	1.392	1.610	0,10

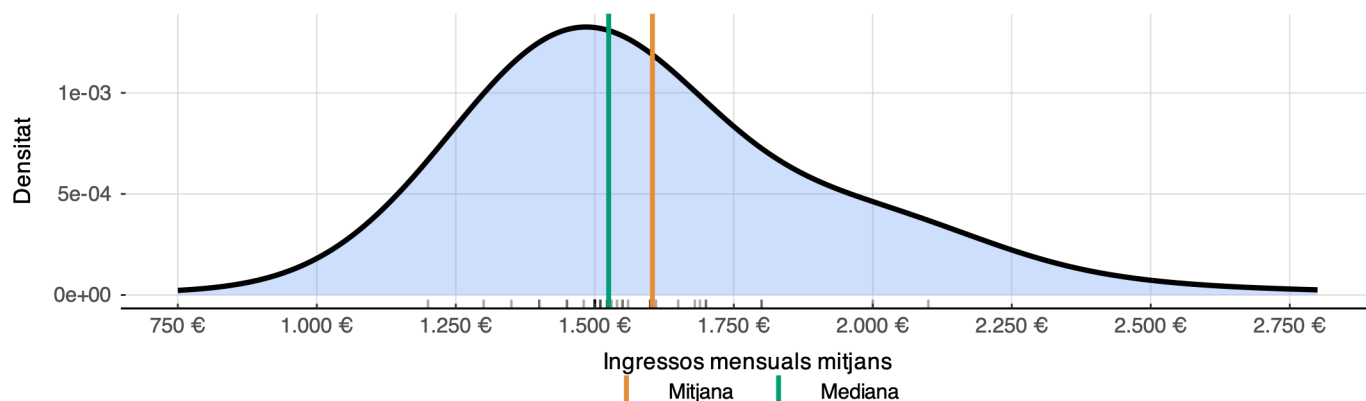
La desigualtat –diferències salarials, mesurada amb el gini– entre temporers/es són molt més baixes que aquella dels ingressos de la població general (incloent-hi els no laborals), amb un gini de 0,42

(Departament d'Estadística, 2025). Principalment perquè amb el «sostre temporer/a» del segment secundari, on només un 25% arriben a més de 1.600 € mensuals; per comparar, el salari mitjà de la població general d'Andorra és de 2.778 €. Tot i que la desigualtat entre temporers/es sigui baixa, hi ha diferències significatives segons treball i gènere, i ambdues a l'hora. La bretxa de gènere xifra al voltant del 6% (amb una mitjana de 1.550 € per les dones contra 1.646 € pels homes), per dos components; d'una banda, trobem una lleugera feminització en feines menys qualificades (sobretot amb les feines de neteja); però si controlem (és a dir aïllem l'efecte) del sector, aquestes desigualtats semblen persistir.

El reglament de migració fixa una classificació salarial pels immigrants (CSI) més elevats per certs tipus de treball relativament més ben valorats (segons la CNO), però poques vegades supera el salari mínim, com el cas dels pistes que enguany ha xifrat en 1.656€. Però per aproximar-se a les diferències factuais de remuneració segons ocupació, l'enquesta no té prou potència estadística per estimar salaris a nivell d'ocupacions, per això s'han analitzat a nivell sectorial principalment.

	Mitjana	Mediana	Desviació estàndard
Comerç + lloguer d'esquí	1689	1525	307
Hostaleria + neteja	1557	1525	224
Pistes	1703	1525	400

Però succeeix a nivell més desagregat; en el conjunt de la mostra, el lloguer d'esquí, els monitors i els pistes-socorristes presenten salaris significativament més alts, mentre que els cambrers i

⁵ Cal tenir en compte que certs enquestats no han pogut treballar –i cobrar– tot temps que han residit a Andorra.

els remuntadors se situen per sota, com tots els treballs de l'hostaleria i la neteja. Els mateixos patrons semblen reproduir-se dins dels sectors.

Vet aquí una troballa que pot semblar paradoxal: 70,2% dels enquestats consideren que ha sigut fàcil o molt fàcil trobar treball. Evidentment perquè els que no n'han trobat no els hem pogut enquestar, però també perquè és un mercat fortament reglamentat i intervingut. Empreses i treballadors segueixen unes normes delimitades temporalment. Així, els treballadors de temporada, tot i tenir diverses opcions a escollir –potser lleugerament millor o més convenients– tenen poques opcions de «sortida» o «veu» al seu treball, estant subjectes en molts casos a ser condicions i salari-acceptants.

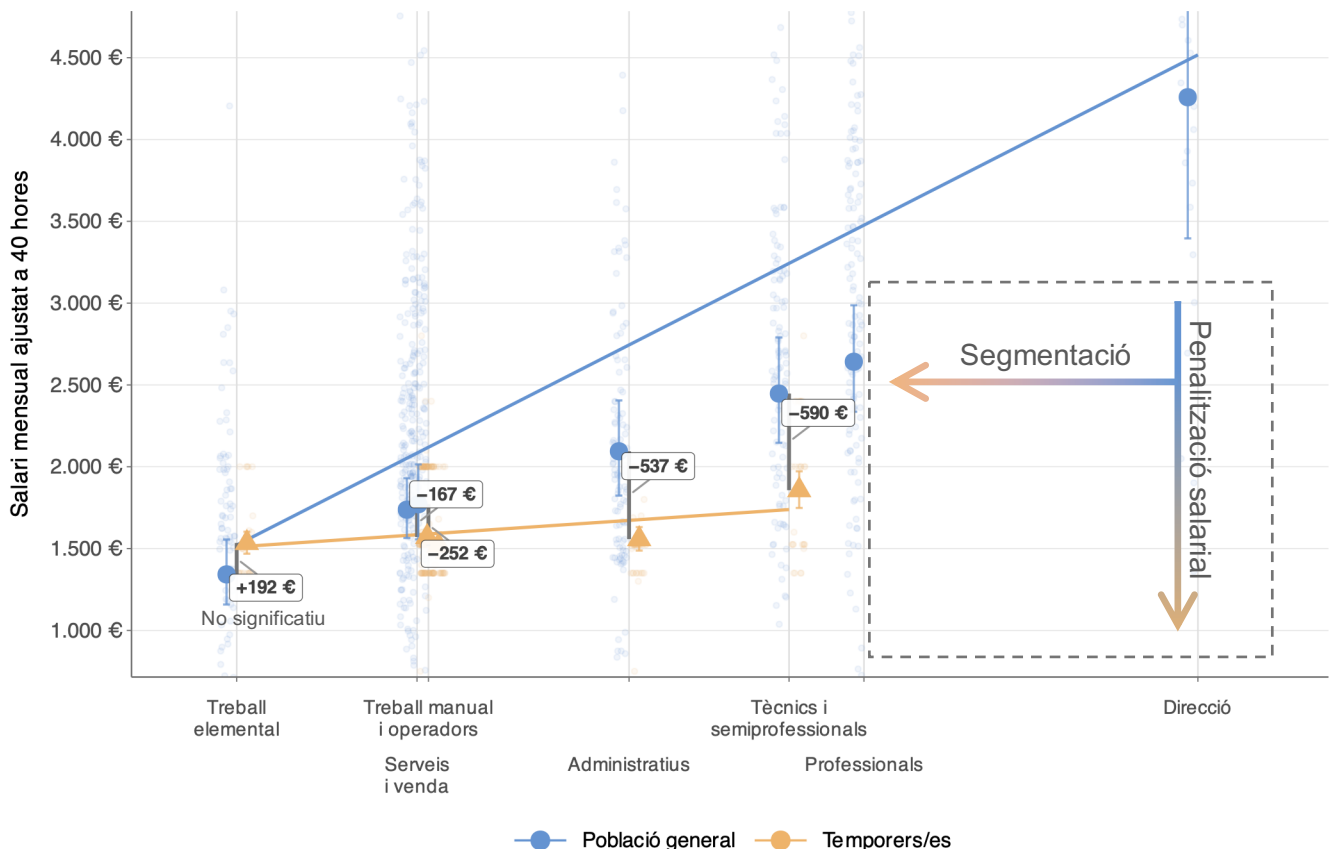
Penalització salarial

La desigualtat no s'explica només perquè els temporers accedeixin a ocupacions menys qualificades (segmentació), sinó que s'observa una certa penalització salarial. A igualtat de condicions, aproximada segons expertesa (presentada a l'eix horitzontal del gràfic), hores de treball i gènere, el fet de ser temporer resulta en un salari significativament menor (presentada a l'eix vertical). Aquesta penalització augmenta amb la qualificació –perquè els menys qualificats estan al voltant del salari mínim, els únics sense diferències significatives– i reforça la idea

d'un sostre salarial dins d'un mercat fortament segmentat.

Per tant, trobem un mercat lluny de ser competencial, si no més aviat segmentat (Piore, 1979), de forma molt recolzada institucionalment, per tal d'obtenir treball barat, amb una escassetat *artificial* per les quotes que, sense faltar mà d'obra, transfereix poder monopsonic als contractants.

Attas (2000) i Ypi (2016) han dut a terme discussions (principalment normatives) sobre el cas de l'explotació als migrants de temporada (*guestworkers*). Potser aquesta és una perspectiva més precisa, perquè no només reflecteix les condicions desiguals (de precarietat) dels temporers/es, sinó el benefici afegit que aporten als ocupadors. Resumint breument, discuteixen criteris segons diverses aproximacions, que permeten determinar en quin cas estan explotats. En primer lloc, la restricció efectiva de la llibertat laboral i del poder de negociació; la desigualtat en l'intercanvi o en la remuneració respecte d'un mercat menys restringit (les dues primeres corresponen a l'aproximació neoclàssica). També s'argumenta la manca d'alternatives suficients per rebutjar una oferta (les opcions de «sortida»); i, en Ypi, els efectes estructurals dels programes temporals com a classe, treballadora, més enllà de l'explotació individual de cada temporer. Això permet comprendre que l'explotació segueix existint tot i que hi hagi individus

que l'escapen, especialment quan aquests estan estructuralment menys pagats que els altres ciutadans.

4. Habitatge

El treball no és, però, l'única relació econòmica en la qual es veuen inserits els temporers/es; per residir al país han d'entrar en un contracte de lloguer o allotjar-se en habitacions ofertes pels empleats – que paguen també. A més, darrerament, fruit de diverses polítiques públiques relatives a l'habitatge, s'ha començat a demanar un certificat d'allotjament que acrediti tenir un lloc on residir al país per validar el permís.

Condicions i emplaçament

La meitat dels temporers/es es troben residint en un allotjament ofert per la feina, pel qual depenen d'aquesta per allotjar-se, l'altra meitat solen estar en pisos compartits de diferents configuracions. Quan hem demanat per les problemàtiques que es troben, el controvertit cas dels *subarrendaments* s'ha mostrat residual, de menys d'un 5% —especialment per la necessitat del certificat—, i només un 3,7% de la mostra viu en allotjaments que no paga.

Aquestes formes d'allotjar-se es distribueixen de forma relativament desigual segons ocupacions, els nostres resultats no intensius mostren, per exemple, que els remuntadors tendeixen a allotjar-se a hotels oferts per la feina, i els skiman (lloguer esquí) en pisos privats, com els dependents de comerç. Aquestes diferències, poden venir donades, principalment, per les polítiques de les principals empreses contractants de temporers/es. La perspectiva sembla apuntar a una incidència més elevada de l'allotjament ofert per la feina, per iniciativa dels mateixos contractants, però també per la contractació en origen. Tot i que pot ser problemàtic, ja que pot reforçar la precarietat per mitjà de la dependència de l'ocupant per allotjar-se,

oferint més poder monopsonic als ocupadors del segment secundari.

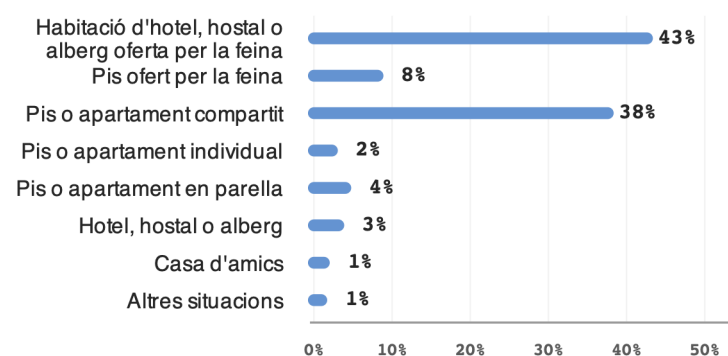
Els problemes d'habitatge es concentren sobretot en qüestions de preu, contracte, control, massificació i males condicions. Això ho hem analitzat a través de tancar preguntes obertes, aquí les principals respostes:

Problema	%	Descripció i relacions
Declarat directament	27	El 15,3% declara problemes directament i un 11,9% addicional en menciona a les preguntes obertes.
Amuntegament i manca d'intimitat	35	La massificació és també un dels problemes més habituals entre els qui declaren incidències.
Control, normes i conflictes	4	Les restriccions i normes de convivència s'associen amb conflictes amb la propietat. Aquests conflictes també es relacionen amb problemes de pagament i equipament.
Males condicions materials	10	No poden mantenir l'habitatge prou calent. També s'identifiquen humitats, problemes d'aïllament i equipaments deficients.
1: Persones que declaren problemes, directament o en resposta oberta; 2: manca d'intimitat; 3: conflictes de control/normes, pendent de verificar la base; 4: incapacitat de mantenir l'habitatge calent. Indicators de variables diferents; les categories de resposta oberta no són excloents.		

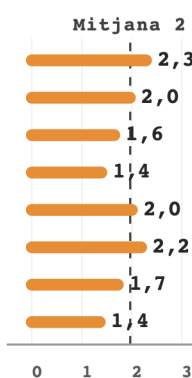
Però no s'ha de pensar com un mercat estàtic, ja que un quart ha canviat d'habitatge durant la temporada. La millora de condicions és un dels principals factors que motiven aquest canvi, tot i que no tothom ho aconsegueixi: un 22% han canviat d'habitatge durant la temporada, i entre aquests, 23, ho han fet explícitament per les condicions

d'habitabilitat, un 13% per motius personals o familiars, i un 8 i 7% pel preu i expulsió/fi del contracte respectivament — tot i un grup major haurà abandonat l'habitatge per la mateixa raó o per no trobar feina per pagar-lo, i no els hem pogut enquestar. Una de les altres rons principals per les quals

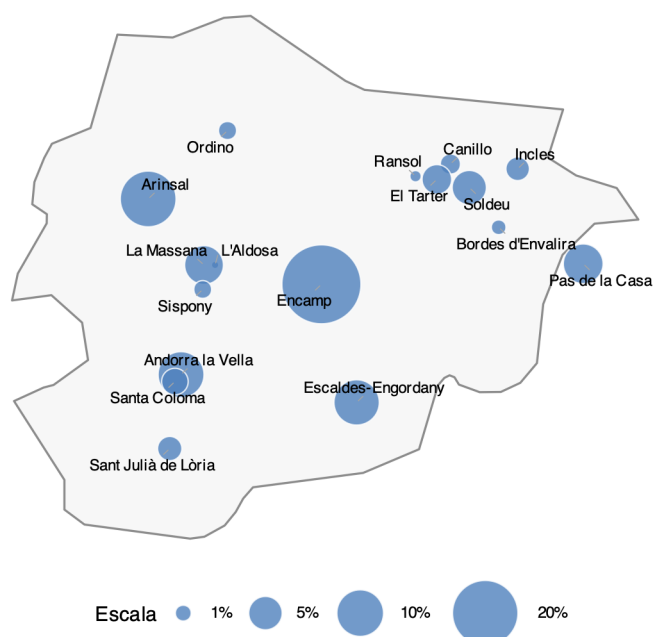
Tipus d'allotjament

Persones per hab.

es canvia d'allotjament és per la ubicació, sobretot respecte a la feina.

Així com amb els treballs, el mercat d'habitatge també està socialment i espacialment segmentat, en part per aquestes problemàtiques descrites (d'amuntegament, de la qualitat de l'immoble, o de la gestió d'aquesta), però també per l'emplaçament. Hi ha una concentració a les parròquies altes —especialment Encamp i la vall oriental— i en zones vinculades a pistes i hotels.

En les zones dedicades al turisme de muntanya, o en el transport cap al centre o altres llocs de treball, els desplaçaments poden ser llargs i, paradoxalment, els allotjaments oferts per la feina no sempre estan més a prop del lloc de treball. La mitjana de desplaçament diari es troba en uns 35 minuts diaris

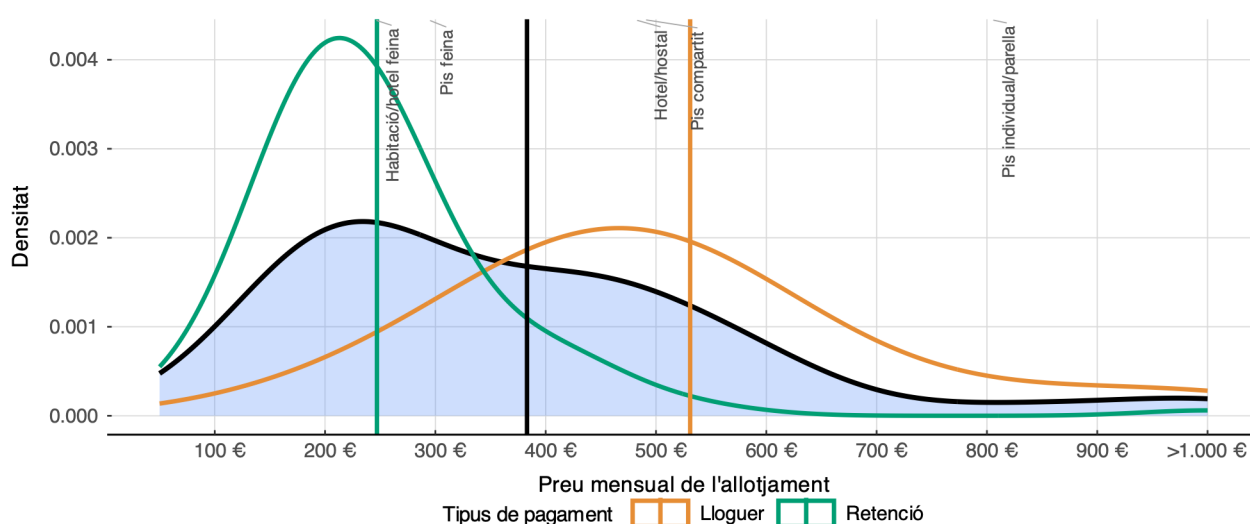
de transport, i una forta desviació típica, amb casos que arriben a l'hora.

Preu i estalvi

Si bé és cert que dependre de la feina per allotjar-se pot reforçar una precarietat, els allotjaments oferts per la feina tenen un cost i una taxa d'esforç més baixos, i permet un millor estalvi —una de les raons principals de la migració.

	Mitjana per persona	Estimació per habitació	Taxa esforç
Hotel/hostel/a l'berg (feina)	243	525	15,8
Pis (feina)	292	560	17,9
Pis (privat)	530	884	32,9
Hotel (privat)	479	1071	32,0
Altres	360	440	26,3
TOTAL	383	703	24,2

Tot i ser preus elevats respecte als salaris, al mercat privat, els preus no semblen diferir molt dels pagats per la població general per una habitació (Grup de Sociologia, 2025, p. 41). Respecte dels residents, la segmentació no es fa pel preu, sinó per les males condicions (principalment localització i amuntegament) a relativa igualtat de preu. D'aquesta forma, els propietaris obtenen una sobrevaloració de zones que no interessen tant a la població general. Els temporers/es que cobren lleugerament més, són els que es poden permetre dedicar més a l'allotjament, perquè tendeixen a obtenir una lleugera capacitat d'estalvi.

5. El projecte migratori i la seva inserció en xarxes

El nexa principal entre el treball i l'habitatge és aquest: poder fer valdre la migració, amortitzar els costos, poder estalviar. D'una banda, tenim persones disposades a migrar sota l'esquema de temporada (i aquí podem analitzar diverses motivacions, principalment econòmiques); i de l'altra, empreses i arrendataris que els volen —o accepten— aquest tipus de treballadors i llogaters, perquè en poden fer un benefici externalitzat certs costos, en acabar el permís — en aquesta activitat l'Estat n'és el principal partícip.

Què podem dir, però, sobre el projecte migratori que emprenen els temporers/es? Quina coordinació té amb les xarxes que desenvolupen al país?

Trajectòria migratòria

Durant el treball qualitatiu van emergir dues categories de motivació per fer la migració, d'una banda, l'econòmica, de l'altra una raó experiencial. Gran part de la literatura sobre sociologia de la migració se centra en el procés de selecció (i autoselecció), i per què de tants possibles migrants, una menor proporció ho realitza (Faist, 2000). Entre els que ho van realitzar a Andorra en concret, s'observa que dos terços ho feien amb un contracte (o sovint "precontracte") abans d'arribar. En aquest sentit, es mostra un avantatge dels recursos institucionalitzats, a través d'una empresa, que o bé supleix o complementa la xarxa, per navegar l'estructura burocràtica:

«Es bueno tener una red, o en el mejor de los casos, que la empresa te ayude a atravesar migraciones, porque no es fácil».

Pel que fa a la xarxa de suport (recursos relacionals), un altre 20% no tenia contracte però sí contactes «[...] un amigo en ese momento: "sí, probá en Andorra y tal, está bueno"». Els que han arribat d'aquesta forma estan lleugerament sobrerrepresentats en les ocupacions del sector d'hostaleria, on la qualificació no sol ser la conductora de la contractació. A més, en molts casos sembla difícil de distingir entre ambdues formes de recursos, que més aviat es complementen i retroactiven.

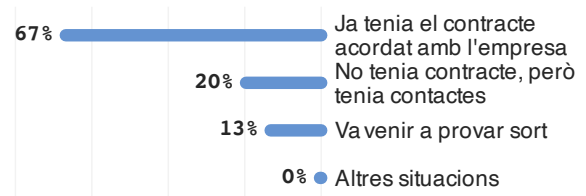
«En mi hotel, el 90% de la ocupación es porque yo ya traigo a cuatro y los demás traen a otros cuatro. Entonces, el grupo de amigos trae amigos de Argentina, de su país. Los currículos nadie los ve, y nadie contrata por currículum.»

Venir a provar sort, en canvi, és de les opcions més residuals, perquè els més desemparats no van poder quedar-se en una proporció més gran; amb una forta selecció segons l'adquisició de vincles durant l'estada:

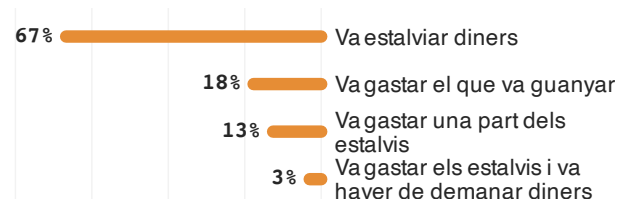
«Apenas llegué no conocía a nadie, pero después, a medida que pasó el tiempo, realmente pude tener esa persona referente [...] con quien apoyar».

Pel que fa al balanç financer, declaren poder estalviar lleugerament més que la població general a l'enquesta mundial de valors; en part, pel fet d'uns menors costos fixos, però també per la difícil definició sobre l'estalvi — especialment al canvi de moneda.⁶ En el nostre treball de camp ens hem trobat que l'estalvi permet principalment poder fer més àgilment la permutació entre temporada/es. Dona la tranquil·litat de poder fer els viatges i esperar mentre es troba feina, com també poder visitar el país d'origen. S'insereix en projectes migratoris amplis,

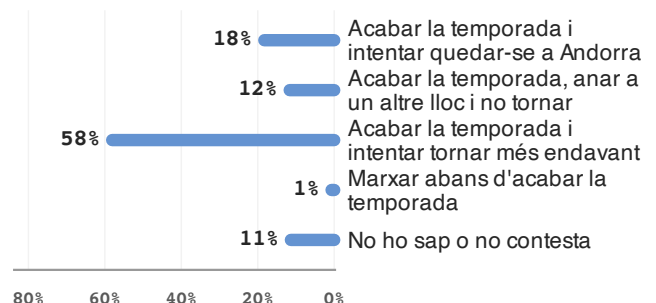
Situació contractual abans d'arribar a Andorra

Capacitat d'estalvi durant el darrer any

Intencions després de la temporada

⁶ Més informació sobre la relació treball-habitatge i la capacitat d'estalvi a l'apartat 4.2.4 de l'informe complet, i al capítol 5.1.

altres usos poden ser, per exemple, anar a fer uns tràmits burocràtics després a un país comunitari, o poder fer una inversió per la següent temporada.

Pel que fa a la intenció de després de la temporada, tot i que una part significativa de la mostra encara no ho saben, i un residual 0,7% que vulgui marxar abans de la temporada, s'observa com més de la meitat dels temporers/es volen acabar la temporada i tornar més endavant. Aquest grup seria el que està consolidat (o voldria estar-ho) dins del circuit de migració circular. L'estada a altres llocs fora de la temporada, però, també pot ser diversa.

«Llevo 20 temporadas y nunca me quise quedar [...] regreso a Argentina seis meses [...] y regreso de vuelta en noviembre aquí, a repetir como las golondrinas la temporada.»

Un altre projecte que ens hem trobat és fer estalvis per tramitar la ciutadania a un país comunitari, o residir en altres zones d'atracció de mà d'obra temporal. Hi ha altres perfils amb opinions divergents. D'una banda, aquells que volen quedar-se a Andorra per complementar la temporada d'hivern, especialment els treballadors que no depenen directament de les pistes d'esquí. Una de les principals qüestions és la possibilitat de permutar entre permisos, especialment amb el canvi de condicions de repetició i permutació, darrerament més estrictes. També, s'ha detectat el projecte invers, acabar la temporada i anar a un altre lloc sense intenció tornar al principat, que és força més residual.

Xarxes relacionals

Havent esbossat aquest procés i projecte migratori, ho hem integrat en el que hem anomenat «camp social del temporer/a», on s'ha categoritzat i quantificat els temporers/es segons l'experiència com a temporer/a (repetició), el salari i lloguer, i la forma d'arribada.

Hem obtingut tres perfils diferenciats:

1. Migrants circulars i/o inserits (67,2%);
 - o D'habitatge amb costos mitjans i salaris relativament alts (entre els temporers/es), que han arribat amb contracte, i dos terços són repetidors.
2. Novells amb pressió residencial (19,4%)
 - o Combina trajectòries migratòries més curtes —sovint amb contactes al país— però amb més pressió residencial amb salaris més baixos.
3. Exploratoris (13,4%).

- o És el grup més propens a provar sort i arribar al país sense recursos significatius previs.

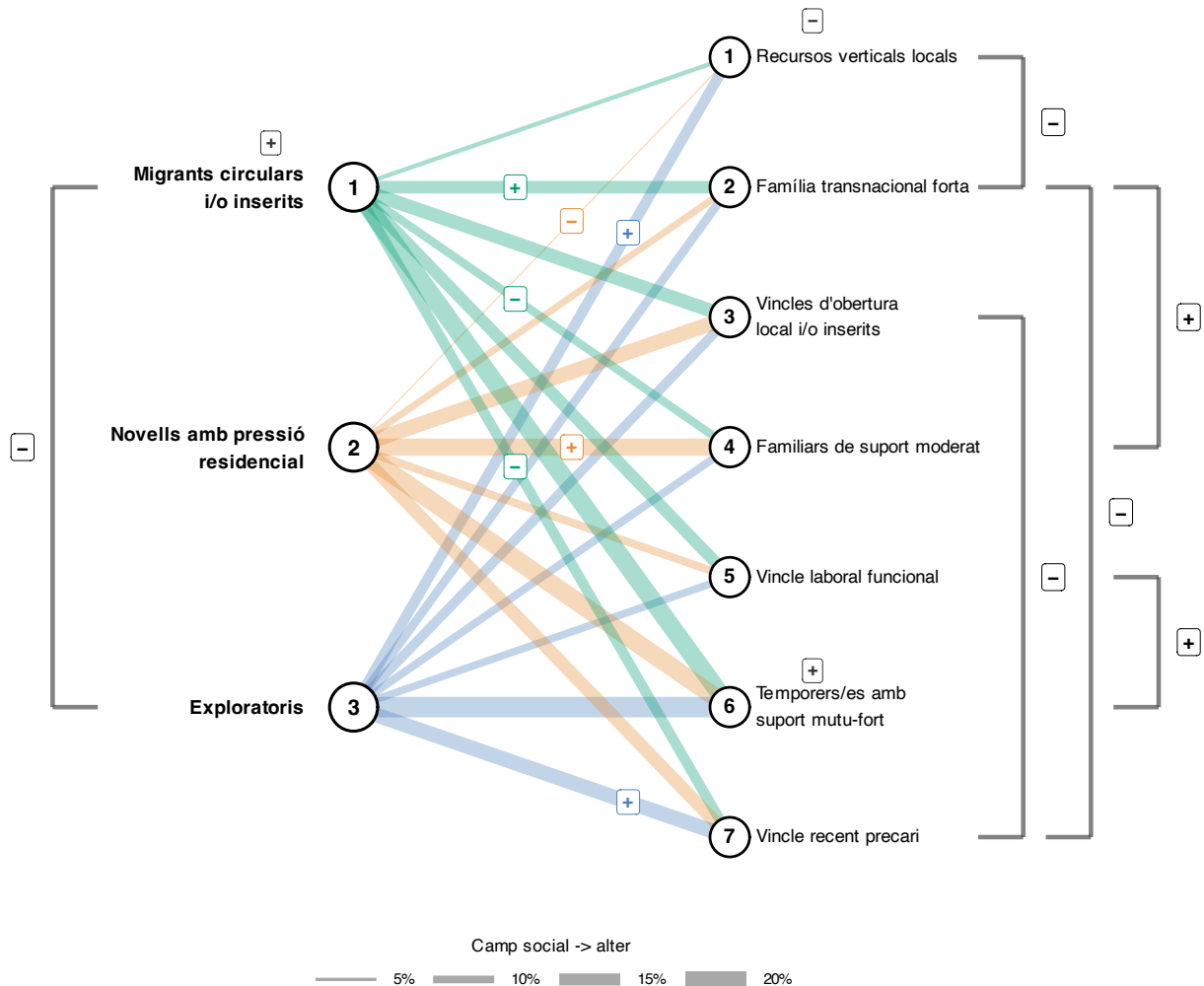
Cal tenir en compte que no són definicions estrictes, sinó grups amb característiques similars. S'ha fet un tractat estadístic similar per dos coneguts que els enquestats ens han descrit, d'aquesta forma hem pogut aproximar-nos a la coordinació entre relacions econòmiques i relacions socials — amb la hipòtesis de que unes i altres estan molt inserides entre sí. **A la pàgina següent es troba un diagrama amb els resultats** (+/- quan el vincle està sobre o infrarepresentat) i a l'informe complet la metodologia i una anàlisi més detallada.

La primera troballa significativa té a veure amb les desigualtats relacionals. Els perfils difereixen en el tipus de vincles que mencionen, pel que els recursos mobilitzables també varien. En aquest sentit, les diferències materials i les xarxes relacionals es coordinen mútuament. D'un costat trobem un gruix significatiu que es reproduceix com a força de treball circular, disposada a repetir, que ha establert recursos locals, i una família *transnacional* forta. D'altra banda, hi ha els nouvinguts no consolidats que es diferencien en l'estada principalment per la pressió residencial (vs exploratoris), a la vegada que pels recursos relacionals locals (és a dir algú al país capaç d'ajudar-te).

Però poder mobilitzar recursos té els seus efectes negatius també. Més que un mecanisme que expliqui la desigualtat pot ser una estratègia enfront a una problemàtica més institucionalitzada — com la crisi residencial. Les xarxes faciliten la inserció i la circularitat migratòria, però no garanteixen millors condicions materials — a vegades són signe del contrari.

A més, estímem tenir un biaix que infrarepresenta els que tenen pressió residencial, perquè són principalment els que no han pogut romandre al país hi han viscut la selecció migratòria. En aquest sentit, els que s'han pogut quedar han sigut els que han trobat estratègies «límit» per combinar la pressió residencial amb un salari «suficient».

Amb aquesta anàlisi, es comprèn la importància de la inserció en xarxes relacionals de la migració, amb el que hem analitzat sota el nom de «camp social transnacional»; és a dir els vincles

materials i simbòlics que no estan estàtics i confinats en les fronteres.

Ara bé, les xarxes relacionals *no ho són tot* per garantir una bona integració. Bé que poden ser el resultat d'estratègies d'adaptació, així com difícilment generalitzables a tota la població. En aquest sentit, sorgeixen quan els recursos burocràtics i institucionalitzats no són prou eficients.

6. Conclusions

Per avançar cap a les conclusions, revisarem primer la satisfacció sobre la temporada, analitzada a través de preguntes obertes, a manca d'espais on s'escolti la veu dels temporers. Amb la pregunta oberta 44,4% enuncien discursos de satisfacció, un 5,0% de satisfacció passiva o "ni satisfet ni insatisfet". Pel que fa a la insatisfacció, un 20,7% i 29,9% enuncien formes d'insatisfacció o insatisfacció directament, respectivament.

Motius d'insatisfacció

Un dels principals grups que emergeix és el que declara:

1. *Insatisfaccions salarials i sobre la capacitat d'estalvi.* Apareixen queixes pel pagament d'hores extra o per remuneracions inferiors a les esperades: «trabaja mucho por poco dinero». Aquest motiu el mencionen 37,2% dels insatisfets;
2. *L'habitatge* és l'altra font principal d'insatisfacció, qüestions com el preu i dificultats d'accés són les més típiques, reflexides en els problemes (com l'amuntegament o els problemes amb el propietari) i preus (i estalvi) que hem analitzat. 35,3%;
3. *L'encariment* no només concerneix a l'habitatge, sinó el cost de la vida general —un desequilibri entre ingressos i despeses: menjar i transport són els principals. 7,7%;
4. *Condicions i intensitat del treball.* Càrregues elevades, manca de personal, desorganització, ritmes excessius o massa exigència física, de forma prou homogènia entre sectors. 21,9%. Això se suma a un 6,1% que declaren experiències de conflicte, i un 3,4% a problemes d'horaris i conciliació;
5. *Transport i mobilitat.* Freqüències insuficients, poca puntualitat i manca de servei nocturn, relaten que fa més indigna la situació i empitjora el

descans/conciliació. A més, és de pagament, respecte als residents, que el disposen gratuïtament, el qual relaten com injust. 19,5%;

6. *Condicions administratives i laborals.* Des de dificultats associades a immigració, permisos, contractació —principalment demanar més requisits i la dificultat poder-se quedar un cop acabada la temporada—; també la cobertura de la CASS i baixes d'accidents laborals no cobertes —especialment el primer mes—. 5,8%;
7. *Altres formes d'insatisfacció.* 9%.

Discussió

Com hem vist, la circularitat és un dels principals «protectors» de la temporada; els que estan més inserits en xarxes denses de suport, els treballs de temporers/es més ben pagats, i un habitatge que permet estalviar, són els més satisfets i acceptants de l'estil de vida temporer. Ara bé, aquesta és una argumentació normativa, això no justifica la seva desigualtat estructural. Especialment, perquè aquesta és la que provoca també la de la resta de temporers/es i població exclosa per la selecció migratòria del país. És per això que hem abordat aquesta desigualtat estructural en termes de *classe*.

Però, les condicions dels temporers/es més inserits no són generalitzables, perquè els recursos relacionals no acaben de substituir els recursos burocràtics, ni eliminar els mecanismes productors de desigualtat. A més, sovint es mobilitzen com a estratègia d'adaptació, més que com a recurs «digne».

Respecte de l'estudi qualitatiu d'Álvarez et al. (2008), veiem poques diferències; en general, ens ha sigut útil com a suport dels nostres resultats. Analitzant la transformació del model, el permís està regulat per una llei més recent, compta amb una normativa i una pràctica més extenses i, per tant, està cada cop més subjecte a diverses intervencions de l'Estat. També s'ha diversificat: l'hostaleria té cada cop un pes lleugerament més important i l'esquí, menor (almenys respecte als inicis, a finals del segle passat); i s'ha passat d'un model migratori expansiu a un model institucionalitzat i estructural. Malgrat una regulació cada cop més robusta, sembla que no s'ha evolucionat cap a la «protecció social», sinó més aviat la «securització» i reacció a diverses problemàtiques, principalment l'habitatge.

La «crisi residencial», i la contradicció treball-habitatge, sorgeixen com un dels principals entrebancs per un funcionament digne d'aquest esquema migratori. El model econòmic demana mà

d'obra temporal, però les condicions residencials dificulten la seva reproducció i redueixen els beneficis de migrar. La garantia de continuïtat d'aquest model es fa a través d'una mà d'obra predisposada a ser condicions-acceptants per una temporada.

Per continuar amb l'argumentació de l'explotació, que hem presentat amb la desigualtat estructural dels temporers/es al treball, veiem com l'habitatge pot fer variar completament el resultat del treball, perquè intensifica la dependència i, per tant, limita les opcions de sortida al treball, i/o exposa els temporers/es a un mercat extractor de rendes. I aquí és interessant l'efecte estructural, perquè tot i que alguns temporers/es puguin no estar explotats individualment, al treball o l'habitatge, ho estan com a classe, o grup de persones, amb unes condicions jurídiques, socials i econòmiques concretes.

En conclusió, aquest és doncs l'efecte temporal: el de limitar els drets a un temps concret. L'economia política d'aquest esquema és doncs la de l'externalització dels costos laborals i socials — que són relativament baixos al Principat. Així doncs, trobem una població «de passatge», que difícilment podrà establir lligams estables al país.

*
**

A l'informe complet, trobareu una discussió de les implicacions polítiques —sobre la base de les principals controvèrsies de l'esquema— d'aquesta recerca. Des de la mobilitat entre empreses, les formes residencials i els problemes d'arrelament, així com diverses hipòtesis de la contractació en origen poden, són analitzades a través dels nostres resultats.

4. Referències

Una llista més extensa de totes les referències utilitzades per l'estudi es troba a l'informe complet.

- Álvarez, P., Micó, J. R., & Raffanelli, C. (2008). *Els treballadors argentins temporals a Andorra* (1. ed). Pagès Editors ; Universidad FASTA ; Centre de Recerca Sociològica.
- Attas, D. (2000). The Case of Guest Workers: Exploitation, Citizenship and Economic Rights. *Res Publica*, 6(1), 73–92. <https://doi.org/10.1023/A:1009692722806>
- Centre de Recerca Sociològica. (2018). *Estudi sobre el mercat de treball a Andorra*. Institut d'Estudis Andorrans.
- Departament d'Estadística. (2025). *Enquesta de Condicions de vida* [Data set]. estadistica.ad
- Faist, T. (2000). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*. Clarendon Press ; Oxford University Press.
- Górny, A., & Salamońska, J. (2022). Web-Based Respondent-Driven Sampling in Research on Multiple Migrants: Challenges and Opportunities. In *Migration Research in a Digitized World* (pp. 59–77). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-01319-5_4
- Grup de Sociologia. (2023). *La immigració a Andorra*. Andorra Recerca + Innovació.
- Grup de Sociologia. (2025). *Observatori segon semestre 2025*. Andorra Recerca + Innovació.
- Heckathorn, D. D. (1997). Respondent-Driven Sampling: A New Approach to the Study of Hidden Populations*. *Social Problems*, 44(2), 174–199. <https://doi.org/10.2307/3096941>
- Llei 9/2012, Del 31 de Maig, de Modificació de La Llei Qualificada d'immigració (2012). <https://portaljuridicandorra.ad/L2012009>
- Lluelles, M. J. (Ed.). (2010). *Impacte de la immigració a Andorra*. Govern d'Andorra.
- Lluelles, M. J., & Garcia, E. (2018). *Història econòmica d'Andorra, segles XX i XXI*. Univers Bertrana / Universitat d'Andorra.
- Piore, M. J. (1979). *Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies*. Cambridge University Press.

Principat d'Andorra. (2025, December 3). *Decret 447/2025, del 3 de desembre, d'aprovació del Reglament del Servei d'Immigració*. Govern d'Andorra.

<https://portaljuridicandorra.ad/R20251203A>

Ypi, L. (2016). Taking Workers as a Class: The Moral Dilemmas of Guestworker Programmes. In S. Fine & L. Ypi (Eds), *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford University Press UK.